

www.youthatrisk.eu

YOUTH AT RISK

SADRŽAJ

06 UVOD

***08 MLADI IZLOŽENI
RIZIKU***

10 ARMENIJA

***16 BOSNA I
HERCEGOVINA***

22 KIRGISTAN

28 UKRAJINA

YOUTH AT RISK

UVOD

///// Tokom posljednjih nekoliko decenija, zemlje Istočne Evrope i Centralne Azije su prošle radikalne i bolne ekonomske transformacije nakon pada komunizma. Pod prethodnim autoritativnim režimom, država je svim građanima obezbjeđivala zaposlenje i socijalnu pomoć. Politička i ekonomska liberalizacija su umanjile ulogu države u društvu i često je nestajala sigurnosna mreža koju je ona osiguravala-za mlade ljude posebno.

Dok većina država ovog regiona uživa demokratska prava i građanske slobode od početka 1990.-ih, socijalni problemi, koji nisu postojali u prethodnom režimu, uzimaju svoj danak na mladim ljudima.

Ova dobna skupina je nesrazmjerno ugrožena siromaštvom, nezaposlenošću, nedovoljnom zaposlenošću, epidemijom HIV-a, neadekvatnim obrazovnim sistemom, nepostojanjem sigurnosti i kršenjem ljudskih prava, međunarodnom migracijom i nedostatkom prostora za učestvovanje u civilnim i političkim aktivnostima.

Ovi problemi ne pogađaju sve mlade na isti način. Manjine, mlade žene, siromašni i invalidi su posebno osjetljivi na ove probleme. Odsustvo prepoznavanja posebnih problema sa kojima se suočavaju mladi i nedostatak podataka o ovoj dobroj skupini otežavaju formulisanje konkretnih strategija za mlade.

Više od 173 miliona mladih živi u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji, što čini gotovo jednu petinu stanovnika u regiji. Veliki broj mladih u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji živi u siromaštvu, a procjene su da više od 22 miliona živi sa manje od 2 američka dolara dnevno, te da je 5,8 miliona ljudi neuhranjeno.

Ovu izložbu je pripremio i vodio Regionalni ured Populacijskog fonda Ujedinjenih naroda za Istočnu Evropu i Centralnu Aziju sa ciljem da se oglasi ranjiva kategorija mladih čije se životne priče inače ne bi mogle čuti. Ova skupina mladih pripada ranjivoj kategoriji zbog svog socijalno-ekonomskog statusa, nepostojanja mogućnosti za zaposlenje, spola ili zato jer nemaju pristup kvalitetnom školovanju. U ostalim slučajevima, oni mogu biti izloženi nasilju ili infekciji HIV-a, ili pripadati manjinskim etničkim ili seksualnim skupinama. To su djevojčice koje su izložene riziku od trudnoće ili mladi koji se bore da podignu djecu kao da su odrasli.

Populacijski fond Ujedinjenih naroda opredjeljen je da radi sa vladama na ostvarivanju prava mladih ljudi i obezbjeđenju prostora kako bi se glas i mišljenje mladih mogli čuti.

MLADI IZLOŽENI RIZIKU

Petoro mladih ljudi koje ćete upoznati u okviru ove prezentacije, bore se sa nizom socijalnih i ekonomskih problema, zajedničkih i za Istočnu Evropu i za Centralnu Aziju. Svako od njih se suočava sa jedinstvenim izazovima, ali svi oni dijele neuobičajenu odlučnost da učine sve što je potrebno da bi njihov život i život njihovih porodica bili bolji.

///// Marie Okhoyan živi u Armeniji sa dvoje male djece i sedam rođaka u prljavoj, trošnoj zgradi izvan glavnog grada, Yerevana. Njena je porodica toliko siromašna da je bila prisiljena slati neku od svoje djece, među njima i Marie kada je bila djevojčica, u državne institucije samo da bi bili sigurni da su djeca nahranjena. Prema nekim procjenama, stopa siromaštva je u Armeniji dostigla oko 71%, ali uprkos tome, Marie vjeruje da može prekinuti taj začarani krug siromaštva.

Aiman Sooronkulov vodi borbu sa drugom vrstom problema. Ovaj devetnaestogodišnjak je svoje djetinjstvo i mladost proveo u Bishkeku, Kirgistan, trudeći se da razumije da je drugačiji od ostalih dječaka. Kada je otkrio da ga privlače osobe istog pola, počeo je raditi sa nevladinom organizacijom (NGO) na obrazovanju omladine u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prevencije od HIV-a i drugih polno prenosivih bolesti.

Nemogućnost pristupa obrazovanju za Rome u Bosni i Hercegovini predstavlja ključni problem za žene, pa tako i za Arnelu Zahirović. Petnaestogodišnja djevojčica, koja živi sa roditeljima i 11 rođaka, izvan Sarajeva, morala je napustiti školu jer joj je otac zabranio odlazak u školu. Nedavni izvještaj navodi da polovina Romkinja nikada nije pohađala nastavu niti završila osnovnu školu, a skoro polovina se udala i ima djecu i prije navršениh osamnaest godina.

ROĐENDANSKA PROSLAVA MARIE OKHOYAN

Međutim, Arnela radi sa organizacijom za ženska prava kako bi završila školu kod kuće. Dvadesetdvođodišnja Edvina Beganović je takođe aktivna u organizaciji za ženska prava. Kada je njen otac ostao bez posla, ona je žrtvovala svoje školovanje da bi pomogla porodici, ali se još uvijek nada da će nastaviti školovanje. „Ključna stvar“, kaže Edvina, “je raditi nešto korisno, nešto što će mi jednoga dana pomoći da budem nezavisna“.

U Ukrajini između 120.000 i 300.000 mladih ljudi živi na ulici bez hrane, skloništa i odjeće, izloženih riziku od droge i alkohola, fizičkom i seksualnom nasilju i polno prenosivim bolestima. Nadia je jedna od njih. Ova sedamnaestogodišnja djevojka je prije godinu dana pobjegla od kuće zbog sukoba sa porodicom. U Kijevu, najbogatijem gradu u Ukrajini, Nadia je spavala u privremenim skloništim prije nego se uselila sa svojim momkom Alexom u jednu napuštenu zgradu. Odnedavno, ona posjećuje krizni centar za djevojčice i djevojke koje vodi jedna nevladina organizacija, koja pruža socijalnu, psihološku, zdravstvenu i pravnu pomoć djevojkama kao što je Nadia, djevojkama koje su pobjegle od kuće.

Za Nadiu, kao i za Arnelu, Edvinu, Aimana i Marie, budućnost je daleko od sigurne. Pred njima je bezbroj problema. Ali niko od njih nije obeshrabren. Svi vjeruju da mogu učiniti da svijet bude bolje mjesto za život ranjivoj kategoriji mladih ljudi kao što su oni, pod uslovom da se omogući da se njihov glas i njihovo mišljenje čuju.

ARMENIJA

GAYANE ABRAHAMYAN *AUTOR TEKSTA*
ANAHIT HAYRAPETYAN *FOTOGRAF*

Devetnaestogodišnja djevojka Marie Okhoyan živi sa svoje dvoje male djece u prostoru kojeg zovu „smetljište“. To je trošna, trospratna zgrada koja se koristila u vrijeme sovjetske ere. Danas, napola srušena, vlažna i prljava konstrukcija služi kao sklonište za 10 porodica sa oko 30 malodobne djece koji dijele ovaj prostor sa škorpijama i pacovima.

///// Marijini roditelji žive na prvom spratu sa sedmoro djece; od kojih je najstarije 16 mjeseci, a najmlađem su 3 mjeseca. Marie, njihovo jedino odraslo dijete, vodi brigu o svojoj djeci ali i svojim rođacima

Ovo nije bila budućnost koju su njeni roditelji imali na umu kada su je udali sa 14. godina za mladića kojeg su prvi put upoznali. Jedino čega se Marie sjeća o

svom mužu su njegove pesnice dok je tukao i poniženja, tjerao ju je da kuha i dočekuje njegove ljubavnice.

„Jednoga dana to više nisam mogla podnijeti, tako da sam se radije vratila u ovaj pakao, gdje me makar niko nije zlostavljao i ponižavao“ kaže Marie. Nakon povratka, Marie se ponovo udala. Međutim to nije dugo trajalo. Njen muž

je 2009. godine imao saobraćajnu nesreću u kojoj je više ljudi povrijeđeno, a on je osuđen na kaznu zatvora.

Marie i ostali koji žive u zgradi udaljeni su nekih 18 km od glavnog grada Yerevana, u nekadašnjem industrijskom gradu Yeghvardu, gdje se nalaze fabrike koje su sada samo ruševine.

U ovom gradu od 14.000 stanovnika, stopa nezaposlenosti je veoma visoka. Prema službenim podacima, to je 10%, ali neki analitičari kažu da je to tek vrh ledenog brijega.

Ovo mjesto izgleda kao mjesto na kojem su skoncentrisani svi najozbiljniji problemi države-siromaštvo, djeca koja gladuju, bolesti, prostitucija i mladi koji su izloženi riziku od toga da postanu meta za trgovinu ljudima.

Mnoge njene prijateljice su pale u ruke svodnicima, a i Marie je gotovo upala u tu zamku kada je dobila poziv od osobe koja je rekla da ima dobar posao za nju. „Mislila sam da će to zaista biti pravi posao, ali kada sam došla tamo i vidjela te žene, odmah mi je bilo jasno o čemu se radi i pobjegla sam“. Za nju su izlaz njeni roditelji. Njena majka radi za općinu i čisti kuće i dvorišta; njen

MARIE

YOUTH AT RISK

///// otac kopa grobove. Jedino sjećanje na dobra stara vremena, kada je porodica imala kuću i pristojne poslove, je velika sovjetska zastava koja visi na vratima umjesto zavjese.

Cijela porodica prima oko 200 dolara pomoći od strane države, što je jedva dovoljno da se prehrane.

Prema službenim podacima stopa siromaštva u Armeniji, koja je 20 godina nezavisna država, obuhvata oko 34% stanovništva. Neslužbeni podaci, međutim,

govore da je to mnogo više. Postoje navodi da, prema standardima UN-a, oko 71% države živi u siromaštvu.

Polu miliona mladih ljudi u Armeniji suočava se sa još većim poteškoćama. Manje od četvrtine svih mladih ljudi ima visoko obrazovanje. Od tog broja, 29% su nezaposleni, a skoro sva vrata na tržištu su zatvorena za mlade ljude koji pripadaju ugroženim kategorijama.

„Željela bih da nađem posao, ali sam pohađala specijalnu školu i moje

„RADIJE SAM SE VRATILA U OVAJ PAKAO“

obrazovanje nije tako dobro, kaže Marie. Ona je odlučna da pronađe izlaz. „Učiniću sve da omogućim svojoj djeci bolji život.

Uprkos njenoj nježnoj i krhkoj pojavi, njene riječi odišu samopouzdanjem. „Vjerujem

da će sve biti dobro,“ kaže ona. „Vjerujem da ćemo jednoga dana prekinuti ovaj krug siromaštva“.

MARIE

YOUTH AT RISK

BOSNA I HERCE- GOVINA

BELMA BEĆIRBAŠIĆ AUTOR TEKSTA
ARMIN SMAILOVIĆ FOTOGRAF

Arnela Zahirović ima 15 godina i njen san je da jednoga dana postane frizerka. To je san koji možda nikada neće biti ostvaren jer je Arnela napustila školu u decembru. Njen otac je zabranio da pohađa školu.

///// „On misli da, pošto on nije išao u školu, ne trebaju ni njegova djeca,“ Arnelina majka Refija, kaže. „Mi nemamo novca za knjige i školu jer sve što zaradi bude potrošeno na alkohol.“

Arnela ima 11 braće i sestara. Svi žive zajedno u maloj, vlažnoj sobi u porušenoj

zgradi u udaljenom naselju grada Visoko, 30km od Sarajeva. Nakon što je sjela na jedan od dva polomljena kauča, jedini namještaj u sobi, ona počinje pričati o školi.

„Učiteljica mi je uvijek davala loše ocjene, uprkos činjenici što je znala da nisam imala gdje da učim i da su knjige skupe.“

„Čak mi niko od učenika u razredu nikada nije pomogao. Govorili bi mi da sam prljava i smrdljiva Romkinja.“

Arnela kaže da bi, uprkos prijetnjama njenog oca, željela završiti školu. Njena gošća, Melina Halilović iz organizacije romskih žena „Budi mi prijatelj“, tješi Arnelu i govori joj da se ne brine. Ona će voditi računa da Arnela završi barem osnovnu školu.

Arnela je entuzijastična, ustaje da se pogleda u sliku koja joj služi kao

ogledalo-stara crno bijela fotografija Tita. Skoro sve romske porodice još uvijek u svojim domovima čuvaju sliku bivšeg jugoslovenskog lidera. To ih podsjeća na vrijeme kada su Romi bili ravnopravni. Danas, u Bosni i Hercegovini Romi su građani drugoga reda. Iako čine najveću etničku manjinu (procijenjeno više od 50.000) Romi se nalaze među najdiskriminiranijim u društvu. Samo 2-3% Roma zaposleno je u javnom sektoru Bosne i Hercegovine, dok je siromaštvo među Romima četiri puta veće od nacionalnog prosjeka.

ARNELA

EDVINA

YOUTH AT RISK

„ROMI SU GRAĐANI DRUGOG REDA“

///// Nedavno, romske organizacije za ženska prava su objavile prvi izvještaj o nasilju nad romkinjama u Bosni i Hercegovini, rezultati su pokazali da većina nema osnovno obrazovanje ni praksu neophodnu na tržištu rada i da one preživljavaju sakupljajući materijal za reciklažu ili radeći ilegalno. Polovina romskih žena nikada nije išla u školu niti je završila osnovnu školu. Samo 2% ima diplomu više škole ili univerzitetsku diplomu.

Gospođa Halilović iz udruženja Budi mi prijatelj, jedna od organizacija koja je učestvovala u izradi izvještaja, organizira i radionice pismenosti kako bi pomogli djevojkama koje nemaju pristup obrazovanju. Dvadesetogodišnja Edvina Beganović je aktivna u udruženju. Kada je njen otac ostao bez posla, ona je žrtvovala svoje obrazovanje kako bi njena porodica mogla preživjeti. Danas, njen otac sakuplja i reciklira staro željezo a Edvina i njena

majka rade kao čistačice u lokalnoj pekari. Edvina se još uvijek nada da će nastaviti svoje školovanje. Trenutno, jedva čeka da sutra ode u pekaru jer je šef, nakon posla, uči kako da pravi kolače, pite i hljeb.

„Ničega se ne stidim, čak ni toga što sam napustila školu“, kaže ona. „To sam uradila

da bih nam pomogla da preživimo.

Ne stidim se ni što čistim - to je pošten posao. Niti se stidim što sam Romkinja. Ono što mi je najbitnije jeste da naučim raditi nešto korisno, nešto što će mi pomoći da jednoga dana budem nezavisna. To mi je želja.“

KIRGISTAN

ELENA VORONINA *AUTOR TEKSTA*

ERKINBEK BOLZHUROV *FOTOGRAF*

Zdravo, zovem se Aiman Sooronkulov, imam 19. godina i radim za nevladinu organizaciju (NGO) i volonter sam u organizaciji Y-PEER.

///// Imao sam 8. godina kada su se moji roditelji razveli i mislim da sam u tom trenutku po prvi put shvatio da život može biti okrutan. Devet godina je moja baka vodila brigu o meni u glavnom gradu Kirgistana, Bishkeku.

Na sve sam se načine trudio da je slušam i da budem dobar u školi. Ali nisam uvijek uspijevao u tome. Baka je mislila da, s obzirom da živim s njom, trebam uvijek biti uz nju.

Vremenom sam počeo shvatati zašto se moja baka tako zaštitnički ponašala. Zato

jer sam se razlikovao od svih ostalih.

U školi, nisam obraćao pažnju na djevojke. Nisam se tukao sa dječacima ali sam se trudio da budem u njihovoj blizini. Vrlo brzo sam osjetio podrugljive poglede mojih drugova. Nisam razumjeo šta se dešava.

Danas poznajem sebe. Istina je – ne privlače me osobe suprotnog pola. Više volim muškarce od žena, i želim da im se sviđam. U tome periodu, nisam imao nekoga ko će mi dati savjet, utješiti me; osjećao sam da ne mogu podijeliti svoje osjećaje sa bilo kim na ovoj planeti. Kada sam napunio 17. godina, potpuno

sam bio svjestan da nisam poput mojih drugova. Nakon što sam analizirao svoj život, odlučio sam da moram promijeniti stav. Shvatio sam da ne mogu očekivati da neko drugi ostvari moje snove; to ja moram uraditi. Spakovao sam svoje torbe i napustio bakinu kuću.

Dva dana sam živio na ulici. Trećeg jutra sam sreo grupu mladih ljudi koji su mi uspješni vratiti krila. Bili su to članovi grupe Indigo a njihov je posao bio obrazovati

tinejdžere i mlade ljude o prevenciji HIV-a i drugih polno prenosivih bolesti.

Aktivnosti organizacije Indigo perfektno objašnjava ovo „Dok spašavamo druge, spašavamo i sebe“ Kasnije sam počeo raditi za Indigo i mrežu mladih Y-PEER.

Y –PEER je kao jedna velika međunarodna porodica, gdje mladi ljudi mogu pronaći prijatelja ili dobiti pomoć, savjet i znanje. Počeo sam shvatati da bi većina odraslih i

AIMAN

СТАВИТЕЛЬ

ПОТРЕБИТЕЛИ

YOUTH AT RISK

///// mladih ljudi željela dobiti savjet i podršku od strane svojih roditelja ili rođaka. Međutim, uz rijetke izuzetke, roditelji nisu spremni ili voljni da sa svojom djecom razgovaraju o odrastanju, o seksualnom i reproduktivnom zdravlju. Danas, kada srećem mlade ljude u toku informativnih kampanja i seminara, vidim koliko je važno baviti se tim pitanjima-ne samo zbog njih već i zbog njihovih roditelja.

Veoma sam se promijenio u posljednje dvije godine. Više se ne bojim. Sada mogu svima pokazati koliko je važno imati hrabrost da prihvatiš ono što jesi. Danas, pokušavam da otvorim svoje srce

svijetu i da cijenim svaki trenutak u životu. Ovo mi pomaže u svakodnevnom radu sa mladim ljudima.

Trenutno je u Kirgistanu 38,8% od ukupnog broja stanovnika oboljelo od HIV-a u dobi između 15 i 29 godina. Zbog toga je bitno da se adolescenti obrazuju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju.

Usput, želite li znati koji je prevod mog imena sa kirgistsanskog jezika? „Nesavrtljivi“. Moj život je moje ime.

**„ DVA DANA
SAM ŽIVIO
NA ULICI“**

AIMAN

YOUTH AT RISK

UKRAJINA

YULIYA ABIBOK *AUTOR TEKSTA*

VALENTIN KHRYSTYCH *FOTOGRAF*

Prije godinu dana, Nadia iz malog gradića u južnoj Ukrajini, pobjegla je od kuće i stigla u glavni grad, Kiev. Njena adresa od nedavno je: napuštena zgrada gdje dijeli prostor sa svojim dečkom, Aleksom.

///// Aleks ima devetnaest godina i živi na ulici od svoje 8 godine. Nedavno su njega i njegovu djevojku Nadiu, izbacili iz lijepe zgrade u blizini, ali su se oni morali opet vratiti jer nisu imali gdje otići.

Nadia je jedna od 120.000 do 300.000 dječaka i djevojčica u Ukrajini, koji, prema procjeni, žive na ulici, bez adekvatne hrane, odjeće i skloništa. Ona ne želi koristiti prezime, niti reći iz kog grada dolazi jer je pobjegla od kuće. Njen otac je umro kada je Nadia imala pet godina,

ostavljajući njenu majku da odgaja tri djevojčice sa oskudnom socijalnom pomoći – 100 američkih dolara koje država plaća po djetetu.

Kada je završila deveti razred, Nadia je napustila srednju školu. Zнала je da za nju nije moguće da upiše koledž jer njena porodica nije imala novaca. Naida je otišla u lokalnu tehničku/stručnu školu kako bi postala kuharica ali pošto nije imala novaca morala je napustiti i ovu školu. „Moja porodica je počela osjećati

finansijske probleme zbog mog školovanja.“ Kaže Nadia. „Novac i stalne svađe su glavni razlog zbog kojih sam pobjegla od kuće.“

Kada je Nadia došla u Kiev, živjela je na željezničkoj stanici sa desetero druge djece sa ulice. Kasnije je upoznala Alexa, koji je u to vrijeme radio u pilani izvan Kijeva, ona se uselila kod njega. Međutim, firma koja je zaposlila Alexa je bankrotirala i oboje su ostali na ulici.

Danas je njen san da nađe posao koji bi joj omogućio da iznajmi sobu. Alex sakuplja papir i metalni otpad na ulici da bi im mogao kupiti hranu.

Prije pet mjeseci, Nadia je počela da odlazi u novootvoreni krizni centar za djevojčice i mlade žene koju vodi nevladina organizacija Health Right International.

„Dolazim ovdje skoro svakoga dana da se istuširam, operem odjeću i jedem.“

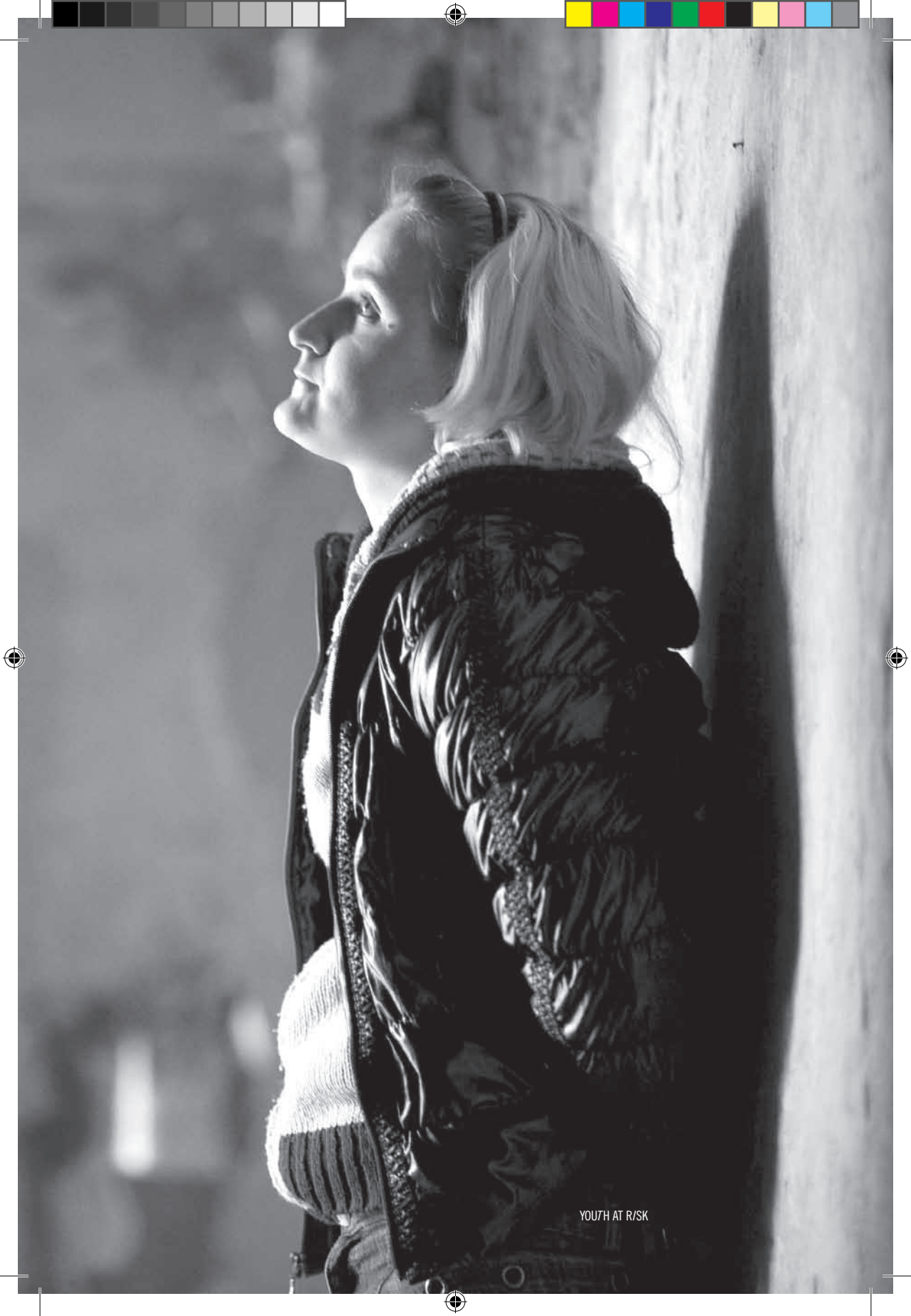
Centar pruža socijalnu, psihološku, medicinsku i pravnu pomoć za više od 300 djevojčica poput Nadie. Najviše djevojčica dolazi zbog teških porodičnih situacija, te žive na ulici.

Centar se trudi da upiše Nadiu u stručnu školu, gdje bi dvije godine učila trgovinu. Neke od tih škola, posebno u Kijevu, imaju i svoje vlastite hostele, te centar pokušava

NADIA

YOUTH AT R/SK

***„MOJA JE
PORODICA IMALA
FINANSIJSKE
PROBLEME
ZBOG MOG
ŠKOLOVANJA“***

da joj osigura da dobije sobu u hostelu. Nadia napominje da puni 18 godina u avgustu, što joj daje veće šanse da nađe posao. S druge strane, njena majka će izgubiti dječji doplatok od države. „Ako se vratim u školu,“ kaže ona, „država će nastaviti plaćati doplatok mojoj majci“. Zato želim da se vratim u školu.“

„Kada smo mali, roditelji se brinu o nama, kada oni ostare mi se moramo brinuti o njima.“ kaže Nadia.

Uprkos svemu što joj se desilo, Nadia čije ime na ruskom jeziku znači „nada“, nije odustala. Svoj pozitivni duh održava čitanjem knjiga i pisanjem poezije. Mislim da ću jednoga dana napisati autobiografiju. Pisaću o tome kako sam se podigla sa dna društva kako bih postala stvarna osoba. „Reći ću i drugim djevojkama koje su kao ja, kako da prežive.“

/////

POSEBNA ZAHVALNOST:

UNFPA

Thea Fierens
Nikolai Botev
Karen Daduryan
Marija Vasileva-Blazev
Raquel Wexler
Anna Leonti
Christian del Sol
Mher Manukyan
Majda Prljaca
Tolgonai Berdikeyeva
Andrey Poshtaruk

Fotografi

Anahit Hayrapetyan
Armin Smailovic
Erkinbek Bolzhurov
Valentin Khrystych

Autori

Ann Levin
Gayane Abrahamyan
Belma Becirbasic
Elena Voronina
Yuliya Abibok

Zip Dizajn

Neil Bowen
Alexandra Cunningham
Morgan Guegan
Kevin Pearson
Mary Patel
www.zipdesign.co.uk